

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 9. martā*

Apvienotās lietas C-379/08 un C-380/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale della Sicilia* (Itālija) iesniedza ar lēmumiem, kuri attiecīgi ir pieņemti 2008. gada 5. un 19. jūnijā un kuri Tiesā reģistrēti 2008. gada 21. augustā, tiesvedībās

Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA (C-379/08),

Polimeri Europa SpA,

Syndial SpA

pret

Ministero dello Sviluppo economico,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

Ministero della Salute,

Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare,

Ministero delle Infrastrutture,

Ministero dei Trasporti,

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

Ministero dell'Interno,

Regione siciliana,

Assessorato regionale Territorio ed Ambiente (Sicilia),

Assessorato regionale Industria (Sicilia),

Prefettura di Siracusa,

Istituto superiore di Sanità,

Commissario Delegato per Emergenza Rifiuti e Tutela Acque (Sicilia),

Vice Commissario Delegato per Emergenza Rifiuti e Tutela Acque (Sicilia),

Agenzia Protezione Ambiente e Servizi tecnici (APAT),

Agenzia regionale Protezione Ambiente (ARPA Sicilia),

Istituto centrale Ricerca scientifica e tecnologica applicata al Mare,

Subcommissario per la Bonifica dei Siti contaminati,

Provincia regionale di Siracusa,

Consorzio ASI Sicilia orientale Zona Sud,

Comune di Siracusa,

Comune di Augusta,

Comune di Melilli,

Comune di Priolo Gargallo,

Azienda Unità sanitaria locale N. 8,

Sviluppo Italia Aree Produttive SpA,

Invitalia (Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti e lo sviluppo d'impresa) SpA, agrāk — Sviluppo Italia SpA,

pedaloties

ENI Divisione Exploration and Production SpA,

ENI SpA,

Edison SPA,

ERG U.C.

un

ENI SpA (C-380/08)

pret

Ministero Ambiente e Tutela del Territorio e del Mare,

Ministero dello Sviluppo economico,

Ministero della Salute,

Regione siciliana,

Istituto superiore di Sanità,

Agenzia per la Protezione dell'Ambiente e per i Servizi tecnici,

Commissario delegato per l’Emergenza rifiuti e la Tutela delle Acque,

piedaloties

Invitalia (Agenzia nazionale per l’attrazione degli investimenti e lo sviluppo d’impresa) SpA, agrāk — Sviluppo Italia SpA.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], P. Linda [*P. Lindh*] un K. Toader [*C. Toader*] (referente), tiesneši K. V. A. Timmermans [*C. W. A. Timmermans*], K. Šimans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 15. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA* vārdā — D. de Luka [*D. De Luca*], M. Kaldarera [*M. Caldarera*], L. Akvarone [*L. Acquarone*] un Dž. Akvarone [*G. Acquarone*], *avvocati*,

- *Polimeri Europa SpA* un *Syndial SpA* vārdā — Dž. M. Roberti [*G. M. Roberti*], I. Peredžo [*I. Perego*], S. Grasi [*S. Grassi*] un P. Amara [*P. Amara*], *avvocati*,

- *ENI SpA* vārdā — Dž. M. Roberti, I. Peredžo, S. Grasi un K. Džuljāno [*C. Giuliano*], *avvocati*,

- *Sviluppo Italia Aree Produttive SpA* un *Invitalia (Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti e lo sviluppo d'impresa) SpA*, agrāk — *Sviluppo Italia SpA*, vārdā — F. Šaudone [*F. Sciaudone*], *avvocato*,

- Itālijas valdības vārdā — Dž. Palmjēri [*G. Palmieri*], pārstāve, kurai palīdz D. del Gaico [*D. Del Gaizo*], *avvocato dello Stato*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — K. Zadra [*C. Zadra*] un D. Rekja [*D. Recchia*],
pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2009. gada 22. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvā 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlidzināšanu (OV L 143, 56. lpp.) ietvertā principa “piesārņotājs maksā” interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedību ietvaros starp sabiedrībām *Raffinerie Mediterranee (ERG) SpA*, *Polimeri Europa SpA*, *Syndial SpA* un *ENI SpA* un dažādām Itālijas valsts, reģionālajām un komūnu iestādēm par šo iestāžu pieņemtajiem pasākumiem videi nodarītā kaitējuma atlidzināšanai attiecībā uz Augustas (Itālija) līci, kura apkārtnē atrodas minēto sabiedrību iekārtas un/vai zemes īpašumi.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2004/35 preambulas apsvērumos, kuriem ir nozīme šajās lietās, ir noteikts šādi:

“(1) [...] Lemjot par to, kā atlīdzināt kaitējumu videi, jāņem vērā vietējie apstākļi.

(2) Videi nodarītā kaitējuma novēršana un atlīdzināšana īstenojama, atbalstot principu “piesārņotājs maksā”, kas noteikts Līgumā, un atbilstīgi ilgtspējīgas attīstības principam. Lai mudinātu uzņēmējus veikt pasākumus un izstrādāt praksi, kas līdz minimumam samazina vides postījumu risku tā, lai to finansiālā atbildība tiktu samazināta, šīs direktīvas pamatprincips tādēļ ir šāds — uzņēmējam, kura darbība rada kaitējumu videi vai tiešus šāda kaitējuma draudus, ir jābūt materiāli atbildīgam.

(3) Šīs direktīvas mērķi — izveidot kopīgu sistēmu, lai par saprātīgām izmaksām sabiedrībai novērstu un atlīdzinātu videi nodarīto kaitējumu, — dalībvalstis nevar sekmīgi sasniegt, un tādēļ tas labāk sasniedzams Kopienas līmenī [...].

[..]

- (7) Zemei nodarītā kaitējuma novērtēšanai, kā definēts šajā direktīvā, ir vēlams izmantot riska novērtēšanas procedūras, lai noteiktu, kādā apmērā cilvēku veselība varētu būt nelabvēlīgi ietekmēta.

[..]

- (24) Nodrošinot, lai attiecīgo uzņēmēju un citu ieinteresēto personu likumīgās intereses būtu atbilstoši aizsargātas, jānodrošina efektīvu īstenošanas un izpildes līdzekļu pieejamība. Kompetentajām iestādēm jābūt atbildīgām par īpašiem uzdevumiem, kas saistīti ar atbilstošu administratīvo diskrētumu, proti, par pienākumu novērtēt kaitējuma smagumu un noteikt, kādi pasākumi stāvokļa uzlabošanai [kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi] veicami.

[..]

- (30) Šīs direktīvas noteikumi nav attiecināmi uz kaitējumu, kas noticis līdz šīs direktīvas īstenošanas termiņa beigām.

[..]”

- 4 Direktīvas 2004/35 2. panta 11. punktā “pasākumi stāvokļa uzlabošanai [kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi]” ir definēti kā “jebkāda rīcība vai rīcību kombinācija, ietverot mīkstinājošus vai pagaidu pasākumus, lai atjaunotu, atveseļotu vai aizstātu izpostītos dabas resursus un/vai ar tiem saistītos, pasliktinājušos pakalpojumus vai lai piedāvātu līdzvērtīgu alternatīvu šiem resursiem vai pakalpojumiem, kā paredzēts II pielikumā”.
- 5 Minētās direktīvas 6. pantā ar nosaukumu “Koriģējoša darbība” ir paredzēts:

“1. Ja noticis kaitējums videi, uzņēmējs nekavējoties informē kompetento iestādi par visiem būtiskajiem situācijas aspektiem un veic:

- a) visus praktiski iespējamus pasākumus, lai nekavējoties kontrolētu, norobežotu, savāktu vai citādi tiktu galā ar attiecīgajiem piesārņotājiem un/vai jebkādiem citiem kaitējumu radošiem faktoriem, lai ierobežotu vai novērstu turpmāku kaitējumu videi un nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību vai pakalpojumu turpmāku pasliktināšanos;
- b) saskaņā ar 7. pantu — vajadzīgos pasākumus stāvokļa [u]zlabošanai.

2. Jebkurā laikā kompetentā iestāde drīkst:

- a) prasīt, lai uzņēmējs sniedz papildu informāciju par jebkādu notikušu kaitējumu;

- b) darīt visu praktiski iespējamo, prasīt no uzņēmēja, lai tas darītu, vai sniegt norādījumus attiecīgajam uzņēmējam, lai nekavējoties kontrolētu, norobežotu, savāktu vai citādi tiktu galā ar attiecīgajiem piesārņotājiem un/vai jebkādiem citiem kaitējumu radošiem faktoriem, lai ierobežotu vai novērstu turpmāku kaitējumu videi un nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību vai pakalpojumu turpmāku pasliktināšanos;
- c) prasīt, lai uzņēmējs veic vajadzīgos pasākumus stāvokļa [u]zlabošanai;
- d) sniegt uzņēmējam norādījumus, kuri tam jāievēro attiecībā uz stāvokļa [u]zlabošanai veicamajiem pasākumiem; vai
- e) pati veikt stāvokļa [u]zlabošanai vajadzīgos pasākumus.

3. Kompetentā iestāde prasa, lai pasākumus stāvokļa [u]zlabošanai veiktu uzņēmējs. Ja uzņēmējs nepilda 1. punktā vai 2. punkta b), c) vai d) apakšpunktā noteiktos pienākumus, ja uzņēmējs nav identificējams vai ja viņam nav jāsedz izdevumi saskaņā ar šo direktīvu, kompetentā iestāde kā pēdējā instance šos pasākumus var veikt pati.”

- 6 Direktīvas 2004/35 7. pantā ar nosaukumu “Stāvokļa [u]zlabošanas pasākumu noteikšana” ir noteikts:

“1. Saskaņā ar II pielikumu uzņēmēji nosaka potenciālos stāvokļa [u]zlabošanas pasākumus un iesniedz tos kompetentajai iestādei apstiprināšanai, ja vien

kompetentā iestāde nav rīkojusies saskaņā ar 6. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 3. punktu.

2. Kompetentā iestāde lemj par to, kādus stāvokļa [u]zlabošanas pasākumus īstenot saskaņā ar II pielikumu, un — pēc vajadzības — par sadarbību ar attiecīgo uzņēmēju.

3. Ja vienlaicīgi notikuši vairāki kaitējumi videi tādā veidā, ka kompetentā iestāde nevar nodrošināt stāvokļa [u]zlabošanai vajadzīgo pasākumu veikšanu, kompetentajai iestādei ir tiesības izlemt, kurš kaitējums videi ir labojams vispirms.

Pieņemot šādu lēmumu, kompetentā iestāde, cita starpā, ņem vērā dažādo gadījumu, kad videi nodarīts kaitējums, būtību, apmēru un smagumu, kā arī dabiskās atjaunošanās iespējamību. Ņem vērā arī draudus cilvēku veselībai.

4. Kompetentā iestāde aicina personas, kas minētas 12. panta 1. punktā, un katrā gadījumā personas, uz kuru zemes stāvokļa [u]zlabošanas pasākumi būtu jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņem tos vērā.”

7 Minētās direktīvas 8. panta 2. punkta pirmajā daļā ir noteikts:

“Ievērojot 3. un 4. punktu, no uzņēmēja, kas izraisījis kaitējumu vai tiešus kaitējuma draudus, kompetentā iestāde piedzen izmaksas, ko tas radījis saistībā ar

profilaktiskajām vai korigējošajām darbībām, kas veiktas saskaņā ar šo direktīvu, cita starpā, ar nodrošinājuma vai citu piemērotu garantiju palīdzību”.

8 Šīs pašas direktīvas 11. pantā ar nosaukumu “Kompetentā iestāde” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis norīko kompetento iestādi vai kompetentās iestādes, kurām jāveic uzdevumi, kas paredzēti šajā direktīvā.

2. Kompetentās iestādes ziņā ir uzdevums noteikt, kurš uzņēmējs izraisījis kaitējumu vai tiešus kaitējuma draudus, novērtēt kaitējuma nozīmi un noteikt, kādi korigējoši pasākumi jāveic, atsaucoties uz II pielikumu. Šajā nolūkā kompetentajai iestādei ir tiesības prasīt, lai attiecīgais uzņēmējs veiktu pats savu novērtējumu un sniegtu jebkādu vajadzīgo informāciju un nepieciešamos datus.

3. Dalībvalstis nodrošina, lai kompetentā iestāde drīkstētu atļaut vai prasīt, lai trešās personas veic vajadzīgos aizsardzības vai stāvokļa [u]zlabošanas pasākumus.

4. Jebkurā lēmumā, kas pieņemts saskaņā ar šo direktīvu un kas prasa veikt aizsardzības vai stāvokļa [u]zlabošanas pasākumus, nosaka precīzu pamatojumu, uz kuru tas balstās. Šādu lēmumu tūlīt paziņo attiecīgam uzņēmējam, vienlaicīgi informējot par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas tam ir pieejami saskaņā ar tiesību aktiem, kuri ir spēkā attiecīgajā dalībvalstī, un par termiņu, kādā minētos aizsardzības līdzekļus var izmantot.”

9 Direktīvas 2004/35 12. pantā ar nosaukumu “Prasība rīkoties” ir noteikts:

“Fiziskām vai juridiskām personām:

- a) kuras ietekmējis vai varētu ietekmēt kaitējums videi vai
- b) kurām ir pamatota interese par lēmumu attiecībā uz vidi, ko pieņem saistībā ar kaitējumu, vai arī tad,
- c) ja dalībvalsts administratīvi procesuālajās tiesībās tas paredzēts kā priekšnoteikums — kuru tiesības ir aizskartas,

ir tiesības iesniegt kompetentajai iestādei jebkādus apsvērumus saistībā ar gadījumiem, kad videi nodarīts kaitējums vai radušies tieši tāda kaitējuma draudi, par kuriem tām ir zināms, un tām ir tiesības prasīt, lai kompetentā iestāde rīkotos saskaņā ar šo direktīvu.”

10 Direktīvas 2004/35 16. panta ar nosaukumu “Saistība ar valsts tiesību aktiem” 1. punktā ir paredzēts, ka “ši direktīva neliedz dalībvalstīm paturēt spēkā vai pieņemt daudz stingrākus noteikumus attiecībā uz kaitējuma videi novēršanu un atlīdzināšanu,

ietverot tādu papildu pasākumu noteikšanu, uz kuriem attiecas šīs direktīvas prasības saistībā ar aizsardzību un atļūdzināšanu, kā arī papildu atbildīgo personu noteikšanu”.

- 11 Šīs pašas direktīvas 17. pantā ar nosaukumu “Piemērošana laikā” ir noteikts, ka šī direktīva neattiecas uz:

“[..]

— kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notikusi pirms 19. panta 1. punktā minētās dienas;

— kaitējumu, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija, kas notiek pēc 19. panta 1. punktā minētās dienas, ja tas radies konkrētas darbības dēļ, kura notikusi un pabeigta pirms minētās dienas;

— kaitējumu, ja pagājuši vairāk nekā 30 gadi kopš emisijas, starpgadījuma vai avārijas, kas izraisījusi kaitējumu.”

- 12 Minētās direktīvas 19. panta 1. punkta pirmajā daļā ir precizēts, ka līdz 2007. gada 30. aprīlim dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības.

- 13 Direktīvas 2004/35 II pielikumā ar nosaukumu “Videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšana”, kura 1.3. punktā ir apskatīta koriģējošo iespēju izvēle, ir noteikts:

“1.3.1. Saprātīgas koriģējošās iespējas jānovērtē, izmantojot vislabākās pieejamās metodes, pamatojoties uz šādiem kritērijiem:

- katras iespējas ietekme uz sabiedrības veselību un drošību,

- iespējas īstenošanas izmaksas,

- katras iespējas panākumu varbūtība,

- apmērs, līdz kādam katra iespēja novērsīs turpmāku kaitējumu, un izvairīšanās no papildu kaitējuma iespējas īstenošanas rezultātā,

- apmērs, līdz kādam katra iespēja dos labumu katram dabas resursa un/vai pakalpojuma komponentam,

- apmērs, līdz kādam katrā iespējā ņemti vērā sociālie, ekonomiskie un kultūras aspekti un citi būtiski faktori, kas raksturīgi apvidum,

- laika periods, kas vajadzīgs, lai videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšana būtu efektīva,

- apmērs, līdz kādam ar katru iespēju tiks sasniegta teritorijas, kurā noticis kaitējums videi, atjaunošana,

- ģeogrāfiskās saiknes ar kaitējuma skarto teritoriju.

[..]”

Valsts tiesības

¹⁴ Iesniedzējtiesa atsaucas uz 1997. gada 5. februāra Dekrētlikumu Nr. 22 par [Padomes 1991. gada 18. marta] Direktīvas 91/156/EKK [ar kuru ir grozīta Direktīva 75/442/EEK par atkritumiem] (OV L 178, 32. lpp.), [Padomes 1991. gada 12. decembra] Direktīvas 91/689/EEK par bīstamajiem atkritumiem (OV L 377, 20. lpp.) un [Eiropas Parlamenta un Padomes 1994. gada 20. decembra] Direktīvas 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu (OV L 365, 10. lpp.) transponēšanu (1997. gada 15. februāra *GURI* Nr. 38 parastais pielikums, turpmāk tekstā — “Dekrētlikums Nr. 22/1997”). Šis dekrēts tika atcelts un aizstāts ar 2006. gada 3. aprīļa Dekrētlikumu Nr. 152 par

vides tiesību normām (2006. gada 14. aprīļa *GURI* Nr. 88 parastais pielikums), ar kura 299.–318. pantu Direktīva 2004/35 ir transponēta Itālijas tiesību sistēmā.

- 15 Dekrētlikuma Nr. 22/1997 17. pantā bija noteikts, ka “ikviens persona, kura pārkāpj 1. punkta a) apakšpunktā paredzētos ierobežojumus, pat ja tas ir noticis bez nodoma, vai rada reālu un konkrētu risku, ka minētais ierobežojums var tikt pārkāpts, sedzot savas izmaksas pašai, ir jāveic darbības piesārņoto teritoriju un iekārtu, kas rada piesārņošanas risku, nodrošināšanai, “attīrīšanai” un vides stāvokļa atjaunošanai”.
- 16 Ministru 1999. gada 25. oktobra dekrēta Nr. 471 par kritēriju, procedūras un noteikumu piesārņoto teritoriju nodrošināšanai, “attīrīšanai” un vides stāvokļa atjaunošanai, pieņemšanu atbilstoši 1997. gada 5. februāra Dekrētlikuma Nr. 22 17. pantam, kurā vēlāk ir veikti grozījumi (1999. gada 15. decembra *GURI* Nr. 293 parastais pielikums), 9. pantā ir noteikts:

“Teritorijas īpašnieks vai cita persona, kura [...] pēc savas iniciatīvas vēlas uzsākt procedūras saistībā ar ārkārtas nodrošināšanas, “attīrīšanas” un vides stāvokļa atjaunošanas pasākumiem atbilstoši Dekrētlikuma [Nr. 22/1997] 17. panta 13.a daļai, par konstatēto piesārņojumu, kā arī par iespējamiem nepieciešamajiem ārkārtas nodrošināšanas pasākumiem veselības un vides aizsardzības nodrošināšanai, kuri ir veikti izpildes posmā, ir jāpaziņo reģiona, provinces un komūnas [pašvaldībai]. Paziņošana ir jāveic, pievienojot atbilstošo tehnisko dokumentāciju, kurā ir jāiekļauj iepriekš minēto pasākumu raksturojums. [...] Kopiena vai, ja piesārņojums attiecas uz vairāku komūnu teritoriju, reģions pārbauda pieņemto ārkārtas nodrošināšanas pasākumu efektivitāti un var noteikt papildu normas un pasākumus, īpaši uzraudzības

pasākumus, kas ir jāveic, lai pārbaudītu piesārņojuma apstākļus, un kontroli, kas ir jāveic, lai pārbaudītu pasākumu, kuri ir īstenoti nolūkā aizsargāt sabiedrības veselību un tuvāko apkārtni, efektivitāti [..].”

- 17 2006. gada 3. aprīļa Dekrētlukuma Nr. 152 311. panta 2. punktā ir noteikts:

“Ikvienam, kurš ir vainojams nelikumīgā darbībā vai darbību neveikšanā vai nepieciešamo pasākumu nepieņemšanā, pārkāpjot likumu, noteikumus vai administratīvos pasākumus nolaidības, nekompetences vai neapdomības dēļ, vai pārkāpjot tehniskos noteikumus, tādējādi izraisot kaitējumu videi, to pavisam vai daļēji mainot, pasliktinot vai iznīcinot, ir jāatjauno iepriekšējā situācija vai arī jāatlīdzina valstij līdzvērtīga summa.”

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 18 Pamata lietas ietilpst prasību virknē, kuras sabiedrības, kas atrodas Augustas līča piekrastē, cēla pret dažādu Itālijas administratīvo iestāžu lēmumiem, ar kuriem šīm sabiedrībām tika noteikts pienākums atlīdzināt konstatēto piesārņojumu Priolo valsts nozīmes teritorijā.
- 19 Prasītājas pamata lietā minētajām administratīvajām iestādēm galvenokārt pārmet vienpusēju rīcību, nosakot pasākumus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanai minētajā teritorijā. Īpaši prasītājas iebilst, ka administratīvās iestādes radikāli un nekonstultējoties ar ieinteresētajām personām ir grozījušas intervences projektus, kurus šīs iestādes jau bija apstiprinājušas. Šo projektu, kuru ietvaros bija jāveic hidrauliska

gruntsūdeņu aizsprosta būve, īstenošana jau bija uzsākta. Tomēr pašreizējais projekts, īpaši saistībā ar dambja celtniecību gar visu jūras krastu, kas atrodas blakus prasītāju pamata lietā industriālajām teritorijām, radikāli atšķiroties no iepriekšējā projekta un tam neesot veikts nekāds ietekmes uz vidi novērtējums. Visbeidzot šim pašam iestādēm tiek pārņemts, ka tās nepamatoti esot noteikušas, ka šīs prasītājas var izmantot savas industriālās teritorijas vienīgi ar nosacījumu, ka tās veic minētos būvdarbus, lai gan tie patiesībā attiecas uz citām teritorijām vai valstij piederošām teritorijām, nevis tām teritorijām, kuru īpašnieki ir šīs sabiedrības.

- 20 Iesniedzējtiesa, kurā prasītājas pamata lietā jau bija vērsušās iepriekš, bija atcēlusi minēto administratīvo iestāžu pieņemtus pasākumus ar 2007. gada 21. jūlija spriedumu lietā 1254/2007. Iesniedzējtiesa bija norādījusi, ka ņemot vērā, ka sākotnējie projekti jau bija apstiprināti ar starpministriju dekrētu, kurš tiem piešķir galīgo spēku, un jau bija uzsākta to izpilde, iespējami grozījumi šajos projektos var tikt pieņemti vienīgi ar jaunu starpministriju dekrētu. Šī tiesa arī konstatēja, ka ir neloģiski censties panākt ātrāku darbu izpildi, atsaucoties uz tehnoloģiju, kura pilnībā atšķiras no jau apstiprinātās tehnoloģijas. Visbeidzot šī tiesa uzskatīja, ka minēto iestāžu lēmums nebija pamatots un tam nebija veikta nekāda tehniskā izpēte, kā arī netika veikti nekādi pētījumi par prasītājām pamata lietā noteikto jauno atļūdzināšanas pasākumu ietekmi uz vidi.

- 21 Neskatoties uz šo spriedumu, Itālijas administratīvās iestādes vēlāk atkārtoja savas prasības par dambja celtniecību. Tādējādi tika pieņemts 2008. gada 16. aprīļa Dekrēts Nr. 4486, kura priekšmets ir "2008. gada 6. marta dienestu sanāksmes [...] galīgo pasākumu pieņemšana par Priolo valsts nozīmes teritoriju". Prasītājas pamata lietā atkal vērsās iesniedzējtiesā, vaicājot, vai šāda administratīvā prakse atbilst Savienības tiesībām. Šī tiesa uzskata, ka Priolo valsts nozīmes teritorijas vides piesārņojuma

īpašā situācija, kurā, iespējams, nav lietderīgi vai nav izšķiroši veikt ar šo teritoriju saistīto risku un atbildības izvērtējumu, tomēr varot attaisnot to, ka minētās iestādes, pirmkārt, rikojas pēc savas iniciatīvas, neievērojot nedz sacikstes principu, nedz noteikumu par administratīvo aktu pamatošanu, un, otrkārt, ka tās nosaka risinājumus, kurus tās uzskata par vispiemērotākajiem, lai ierobežotu industriālās ražošanas ietekmi uz vidi.

- 22 Šādos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale della Sicilia* [Sicīlijas Reģionālā administratīvā tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [...] direktīva [2004/35] (...) it īpaši tās 7. pants un II pielikums) ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru valsts iestāde kā “saprātīgus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus” var pieprasīt veikt citus pasākumus attiecībā uz vides matricām (ko šajā gadījumā veido gruntsūdeņu “fizisks norobežojums” gar visu jūras krastu), kas atšķiras no tiem pasākumiem, kuri pirms tam bija izraudzīti, veicot attiecīgu izmeklēšanu, piemērojot sacikstes principu, un kas jau bija apstiprināti, pabeigti vai vēl tiek veikti?

2) Vai [...] direktīva [2004/35] (...) it īpaši tās 7. pants un II pielikums) ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru valsts iestāde pati pēc savas iniciatīvas var pieņemt šādus rīkojumus, neizvērtējot ar teritoriju saistītos īpašos apstākļus, noteikto pasākumu veikšanas izmaksas, salīdzinot ar saprātīgiem paredzamiem ieguvumiem, kā arī iespējamo vai varbūtējo papildu kaitējumu un ietekmi uz sabiedrības veselību un drošību, kā arī pasākuma veikšanai nepieciešamos termiņus?

- 3) Vai, ņemot vērā Priolo valsts nozīmes teritorijas īpašo situāciju, [...] direktīva [2004/35] ([..] it īpaši tās 7. pants un II pielikums) ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru valsts iestāde pati pēc savas iniciatīvas var pieņemt šādus rīkojumus kā priekšnoteikumu tam, lai varētu atļaut likumīgi izmantot platības, kas atrodas Priolo valsts nozīmes teritorijas apkārtnē un kas nav tieši saistītas ar “attīrīšanu”, jo tās jau ir “attīrītas” vai katrā ziņā nav bijušas piesārņotas?”
- 23 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2008. gada 21. oktobra rīkojumu lietas C-379/08 un C-380/08 rakstveida, mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 24 Itālijas valdība norāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams, jo, pirmkārt, uzdotie jautājumi Tiesai liekot vērtēt valsts tiesisko regulējumu un, otrkārt, iesniedzējtiesas mērķis neesot atrisināt tai izskatīšanā nodoto strīdu, bet gan drīzāk apstrīdēt tās apelācijas tiesas judikatūru.
- 25 Šajā ziņā pietiek atgādināt, ka, lai gan prejudiciālās tiesvedības ietvaros Tiesas kompetencē nav lemt par valsts tiesību pasākuma saderīgumu ar Savienības tiesībām, tā tomēr valsts tiesai var sniegt visus šo tiesību interpretācijas elementus, kas tai ļautu

izvērtēt šo saderīgumu, ņemot vērā spriedumu lietā, kura tajā ir ierosināta (2008. gada 22. maija spriedums lietā C-439/06 *citiworks*, Krājums, I-3913. lpp., 21. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 26 Turklāt zemākas instances tiesai jābūt iespējai brīvi uzdot Tiesai to interesējošos jautājumus, ja tā uzskata, ka juridiskais vērtējums, ko veikusi augstākas instances tiesa, varētu tai likt pieņemt Savienības tiesībām neatbilstošu spriedumu (šajā ziņā skat. 1974. gada 16. janvāra spriedumu lietā 166/73 *Rheinmühlen-Düsseldorf*, *Recueil*, 33. lpp., 4. punkts).
- 27 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsniedz atbilde uz *Tribunale amministrativo regionale della Sicilia* uzdotajiem jautājumiem, kuru nolūks ir saņemt Direktīvas 2004/35 noteikumu interpretāciju.

Par pirmajiem diviem jautājumiem

- 28 Uzdotot pirmos divus jautājumus, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2004/35 7. pants un 11. panta 4. punkts, lasot tos kopā ar šīs direktīvas II pielikumu, piešķir tiesības kompetentajai iestādei pēc savas iniciatīvas izdot rīkojumu par būtiskiem grozījumiem tādiem videi nodarītā kaitējuma atļidzināšanas pasākumiem, kuri tika noteikti sacīkstes principa ietvaros, kas tika īstenots, sadarbojoties ar attiecīgiem ekspertiem, un kuri jau ir īstenoti vai kuru īstenošana ir uzsākta, ja turklāt pirms šo jauno pasākumu noteikšanas minētā iestāde nav veikusi paredzēto grozījumu izmaksu un priekšrocību izvērtējumu no ekonomiskā, vides un sanitārā viedokļa.

- ²⁹ Ņemot vērā iesniedzējtiesas norādītos, kā arī Itālijas valdības un Eiropas Kopienu Komisijas aplūkotos pamata lietas apstākļus, pirms sniegt atbildi uz uzdotajiem jautājumiem, ir jānosaka minētās direktīvas piemērošanas laikā nosacījumi šādos apstākļos.

Par Direktīvas 2004/35 piemērošanu laikā

- ³⁰ Itālijas valdība, kā arī Komisija apšaubā, ka Direktīvu 2004/35 varētu pamata lietas apstākļiem piemērot laikā, jo videi nodarītais kaitējums esot radies pirms 2007. gada 30. aprīļa un/vai tas katrā ziņā esot radies no iepriekš veiktām darbībām, kuras ir pabeigtas līdz minētajam datumam. Komisija tomēr ļauj noprast, ka šo direktīvu varētu piemērot kaitējumam, kas ir radies pēc 2007. gada 30. aprīļa un kas izriet no attiecīgo uzņēmumu pašreizējās darbības. Tomēr to nevarētu piemērot piesārņojumam, kas ir radies pirms šī paša datuma un kuru ir radījuši citi uzņēmumi, nevis tie, kuri pašlaik darbojas Augustas līcī un kuru atbildību valsts iestādes vēlas noteikt.
- ³¹ Šajā ziņā, kā tas izriet no Direktīvas 2004/35 preambulas 30. apsvēruma, Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka šajā direktīvā paredzētie noteikumi par sistēmu atbildības vides jomā "nav attiecināmi uz kaitējumu, kas noticis līdz šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām", proti, pirms 2007. gada 30. aprīļa.
- ³² Direktīvas 2004/35 17. pantā minētais likumdevējs ir skaidri norādījis to situāciju veidus, kādos tā nav piemērojama. Tā kā tādējādi tajā negatīvā veidā ir noteiktas situācijas, kuras neietilpst šīs direktīvas laikā piemērošanas jomā, no tā ir jāsecina,

ka principā, raugoties no piemērošanas laikā, ikviena cita situācija ietilpst atbildības vides jomā sistēmā, kas ir ieviesta ar minēto direktīvu.

- 33 No Direktīvas 2004/35 17. panta pirmā un otrā ievilkuma izriet, ka tā nav piemērojama kaitējumiem, ko izraisa emisija, starpgadījums vai avārija pirms 2007. gada 30. aprīļa, nedz arī kaitējumiem, kuri ir radušies pēc šī datuma, ja to pamatā ir īpaša darbība, kura ir veikta un pabeigta pirms minētā datuma.
- 34 No tā ir jāsecina, ka šī direktīva ir piemērojama kaitējumam, ko ir izraisījusi emisija, starpgadījums vai avārija pēc 2007. gada 30. aprīļa, ja šo kaitējumu ir radījušas vai nu darbības, kas ir veiktas pēc šī datuma, vai darbības, kas ir veiktas pirms šī datuma, tomēr kuras nav pabeigtas pirms tā beigām.
- 35 Saskaņā ar LESD 267. pantu, kura pamatā ir funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, Tiesa ir pilnvarota vienīgi lemt par Savienības akta interpretāciju vai spēkā esamību, ņemot vērā faktus, kurus tai ir norādījusi valsts tiesa. No tā izriet, ka minētajā pantā paredzētās procedūras ietvaros valsts tiesai, nevis Tiesai valsts pasākumiem vai situācijām ir jāpiemēro Savienības tiesību normas, kuras Tiesa ir interpretējusi (skat. 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā *C-279/06 CEPSA*, Krājums, I-6681. lpp., 28. punkts).
- 36 Līdz ar to iesniedzējtiesai, pamatojoties uz faktiem, kuru interpretācija ir vienīgi tās kompetencē, ir jāpārbauda, vai pamata lietā kaitējums, kurš ir kompetento valsts iestāžu apstiprināto videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumu priekšmets, ietilpst kādā no šī sprieduma 34. punktā paredzētajām situācijām.

- 37 Ja šai tiesai būtu jānonāk pie secinājuma, ka Direktīva 2004/35 nav piemērojama tai iesniegtajās lietās, tātad šādai situācijai būtu piemērojamas valsts tiesības, ievērojot Līguma noteikumus un neietekmējot citus atvasināto tiesību aktus.
- 38 Šajā ziņā EKL 174. pantā ir norādīts, ka Eiropas Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību un tā pamatojas uz principu "piesārņotājs maksā". Tādējādi šajā tiesību normā ir vienīgi noteikti Kopienas vispārējie mērķi vides jomā, jo EKL 175. pants ir veltīts tam, lai izlemtu, kāda darbība ir jāveic Eiropas Savienības Padomei, nepieciešamības gadījumā rīkojoties kopā ar Eiropas Parlamentu, ievērojot koplēmuma procedūru (šajā ziņā skat. 1994. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-379/92 *Peralta*, *Recueil*, I-3453. lpp., 57. un 58. punkts).
- 39 Tiktāl, ciktāl EKL 174. pants, kurā ir paredzēts princips "piesārņotājs maksā", attiecas uz Kopienas rīcību, uz pašu šo tiesību normu indivīdi nevar atsaukties, lai izslēgtu tādu valsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, kāds tiek aplūkots pamata lietā, kas iejaucas vides politikas jomā, ja nav piemērojams nekāds Kopienas tiesiskais regulējums, kurš būtu pieņemts, pamatojoties uz EKL 175. pantu, un kurš attiecas tieši uz attiecīgo situāciju.
- 40 Ja iesniedzējtiesa secina, ka, pirmkārt, Direktīva 2004/35 pamata lietās ir piemērojama laikā un, otrkārt, ka ir izpildīti šīs direktīvas piemērošanas laikā nosacījumi, īpaši nosacījumi, kuri ir minēti 2010. gada 9. marta sprieduma lietā C-378/08 *ERG* u.c. (Krājums, I-1919. lpp.) 53.–59. punktā, prejudiciālie jautājumi ir jāaplūko šādi.

Par atlīdzināšanas pasākumu pieņemšanas noteikumiem Direktīvas 2004/35 izpratnē

— Tiesai iesniegtie apsvērumi

- ⁴¹ Prasītājas pamata lietā būtībā apgalvo, ka, ņemot vērā Direktīvas 2004/35 sistēmu, videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumu noteikšana ir jāveic, pamatojoties uz attiecīgo uzņēmumu priekšlikumu vai vismaz konsultējoties ar tiem. No tā izrietot, ka kompetentā iestāde vienpusēji un nekonsultējoties ar minētajiem uzņēmumiem nevar grozīt šīs iestādes jau pieņemtus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, vēl jo vairāk, ja jau ir uzsākta sākotnējo atlīdzināšanas pasākumu īstenošana un tie ļaujot sasniegt vides atlīdzināšanas mērķi un novērst jebkādu risku, ka varētu rasties negatīvas sekas cilvēku veselībai.
- ⁴² Turklāt, nosakot videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, kompetentajai iestādei esot jāveic paredzēto pasākumu izmaksu un priekšrocību izvērtējums, kā arī to tehniskā iespējamība, jo var tikt izmantotas vienīgi “saprātīgas koriģējošās iespējas”, proti, tādas, kuras nav nesamērīgas un kuru pamatā ir “vislabākās pieejamās metodes”. Visbeidzot, šai iestādei esot arī jāņem vērā iespējamais kaitējums, kādu paši atlīdzināšanas pasākumi varētu radīt videi un cilvēku veselībai.
- ⁴³ Itālijas valdība uzskata, ka tās tiesiskais regulējums atbilst Direktīvas 2004/35 7. pantam, jo kompetentā iestāde var noteikt ne tikai tādus atlīdzināšanas pasākumus, kuri atbilst šīs direktīvas II pielikumā noteiktajiem pasākumiem, bet arī stingrākus pasākumus, kuri, iespējams, atšķiras no pasākumiem, kuri tiek pieņemti, pamatojoties uz ieinteresēto uzņēmēju priekšlikuma un veicot debates, ievērojot sacīkstes principu.

Pamata lietās apstākļi, ka šādas debātes netika veiktas minētās iestādes vēlāk pieņemto pasākumu ietvaros, nekādi nav pretrunā šīs direktīvas prasībām.

⁴⁴ Komisija uzskata, ka, pat ja varētu piekrist, ka Direktīva 2004/35 ir piemērojama pamata lietās, tai nav pretrunā kompetentās iestādes vienpusēja iejaukšanās. Šīs direktīvas 6. panta 2. punktā un 7. panta 2. punktā šai iestādei esot piešķirta plaša rīcības brīvība, nosakot piemērotus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, paredzot, ka to noteikšana notiek “pēc vajadzības — [sadarbībā] ar attiecīgo uzņēmēju”. Minētās direktīvas II pielikumā neesot noteiktas nedz īpašas un obligātas atlīdzinājuma formas, nedz īpaši procesuālie noteikumi šajā sakarā. Šajā pielikumā vienīgi ir noteikti kritēriji un mērķi, kuri ir jāsasniedz, izvēloties visatbilstošākos pasākumus.

⁴⁵ Turklāt Direktīvas 2004/35 16. panta 1. punktā dalībvalstīm esot atļauts paturēt spēkā vai pieņemt stingrākas valsts sistēmas vides atbildības jomā, ievērojot EKL 176. pantā paredzētos nosacījumus. Lai gan saskaņā ar šīs pašas direktīvas 7. panta 4. punktu kompetentā iestāde aicina “personas, [...] uz kuru zemes stāvokļa [u]zlabošanas pasākumi būtu jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņemt tos vērā”, Komisija uzskata, ka šai iestādei šie apsvērumi tomēr nav saistoši, tomēr ar nosacījumu, ka pieņemtie noteikumi šīs direktīvas II pielikuma izpratnē ļauj sasniegt direktīvā noteiktos vides mērķus.

— Tiesas atbilde

⁴⁶ Saskaņā ar Direktīvas 2004/35 6. un 7. pantā noteikto sistēmu principā iniciatīva ieteikt atlīdzināšanas pasākumus, kurus tas uzskata par piemērotiem situācijai, ir

jāuzņemas uzņēmumam, kurš ir vainojams kaitējumā videi. Ņemot vērā zināšanas, kādām uzņēmumam ir jābūt par videi nodarītā kaitējuma veidu, kuru ir izraisījušas tā darbības, šāda sistēma var ļaut noteikt un ātri izpildīt piemērotus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus.

- 47 Kā izriet no Direktīvas 2004/35 6. panta 1. punkta, ja ir noticis kaitējums videi, uzņēmējs nekavējoties informē kompetento iestādi un veic visus iespējamus atlīdzināšanas pasākumus saskaņā ar šīs direktīvas 7. pantu.
- 48 Tomēr saskaņā ar minētā 6. panta 2. punktu šī iestāde jebkurā laikā drīkst prasīt, lai uzņēmējs veic vajadzīgos atlīdzināšanas pasākumus, sniegt tam norādījumus attiecībā uz to īstenošanu un pat, ja nav citas iespējas, pati veikt šos pasākumus.
- 49 Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2004/35 7. panta 2. punktu kompetentā iestāde lemj par to, kādus atlīdzināšanas pasākumus īstenot saskaņā ar II pielikumu, un — pēc vajadzības — par sadarbību ar attiecīgo uzņēmēju.
- 50 Saskaņā ar minētās direktīvas 11. pantu pienākums noteikt veicamos atlīdzināšanas pasākumus saistībā ar šīs direktīvas II pielikumu katrā ziņā, ja nav citas iespējas, ir kompetentajai iestādei.
- 51 Šādos apstākļos ir jāuzskata, kā to ir norādījusi arī ģenerālvokāte savu secinājumu 141. un 142. punktā, ka kompetentajai iestādei ir arī tiesības grozīt, tostarp pēc pašas

iniciatīvas, proti, pat neesot sākotnējam uzņēmēja priekšlikumam, iepriekš pieņemtus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus. Šī iestāde var praksē konstatēt nepieciešamību pēc papildu rīcības jau iepriekš nolemtajai rīcībai vai pat nonākt pie secinājuma, ka sākotnēji nolemtie pasākumi ir izrādījušies neefektīvi un ka ir nepieciešami citi pasākumi, lai atlīdzinātu attiecīgo vides piesārņojumu.

52 Šajā ziņā no Direktīvas 2004/35 preambulas divdesmit ceturtais apsvērums tomēr izriet, ka, īstenojot un izpildot efektīvus līdzekļus šajā direktīvā noteiktās sistēmas atbildībai vides jomā piemērošanai, ir jānodrošina pienācīga aizsardzība attiecīgo uzņēmēju, kā arī citu ieinteresēto personu likumīgām interesēm.

53 Lai gan minētās direktīvas 7. panta 4. punktā kompetentajai iestādei ir noteikts pienākums katrā gadījumā aicināt personas, uz kuru zemes atlīdzināšanas pasākumi būtu jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņemt tos vērā, tomēr šajā 7. pantā, īpaši tā 2. punktā, nav analoga formulējuma, kurš attiektos uz uzņēmēju, kuru skar atlīdzināšanas pasākumus, kuru minētā iestāde ir paredzējusi tam piemērot.

54 Tomēr sacīkstes princips, kura ievērošanu nodrošina Tiesa, liek valsts iestādei uzklaut attiecīgās personas pirms lēmuma, kas tās skar, pieņemšanas (skat. 2007. gada 13. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-439/05 P un C-454/05 P *Land Oberösterreich* un *Austrija/Komisija*, Krājums, I-7141. lpp., 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 Šādos apstākļos, lai gan attiecīgā uzņēmēja tiesības katrā gadījumā tikt uzklaustam nav skaidri minētas Direktīvas 2004/35 7. panta 2. punktā, jāatzīst, ka šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka, nosakot atlīdzināšanas pasākumus, tostarp šīs

direktīvas 6. panta 2. punkta c) un d) apakšpunktā minētos pasākumus, kompetentajai iestādei nav pienākuma uz klausīt šo uzņēmēju.

- 56 No tā izriet, ka, lai būtiski grozītu tādus videi nodarītā kaitējuma atļidzināšanas pasākumus, kurus kompetentā iestāde jau ir apstiprinājusi — grozījumus, kurus šī iestāde var pieņemt saskaņā ar Direktīvu 2004/35, — šīs direktīvas 7. panta 2. punktā minētajai iestādei ir noteikts pienākums uz klausīt uzņēmējus, kuriem šie pasākumi ir piemēroti, izņemot, ja vides situācijas steidzamība liek kompetentajai iestādei rīkoties nekavējoties. Turklāt saskaņā ar šī paša 7. panta 4. punktu šai iestādei ir pienākums aicināt personas, uz kuru zemes šie pasākumi būtu jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņemt tos vērā.
- 57 Attiecībā uz datiem, kas ir jāņem vērā, veicot nepieciešamo atļidzināšanas pasākumu īstenošanu, no Direktīvas 2004/35 7. panta 2. punkta un 11. panta 2. punkta izriet, ka kompetentajai iestādei ir uzdevums novērtēt kaitējuma nozīmi un noteikt šos pasākumus, atsaucoties uz šīs direktīvas II pielikumu.
- 58 Direktīvas 2004/35 II pielikumā ir noteikta kopējā sistēma, kas jāievēro kompetentajai iestādei, lai izvēlētos vispiemērotākos videi nodarītā kaitējuma atļidzināšanas pasākumus. Šī pielikuma 1.3.1. punktā ir norādīts, ka korigējošās iespējas “jānovērtē, izmantojot vislabākās pieejamās metodes”, tās nosakot, pamatojoties uz minētajā punktā norādītu kritēriju virkni.
- 59 Savienības likumdevējs nav skaidri un detalizēti noteicis precīzu metodoloģiju, kas būtu jāievēro kompetentajai iestādei, nosakot atļidzināšanas pasākumus, galvenokārt tādēļ, ka, kā tas izriet no Direktīvas 2004/35 preambulas divdesmit ceturtā apsvēruma,

lai izpildītu tai saskaņā ar šo direktīvu noteikto uzdevumu, minētajai iestādei ir jābūt piemērotai rīcības brīvībai, lai novērtētu kaitējuma smagumu un noteiktu, kādi atļūdzināšanas pasākumi ir veicami. Tomēr šīs pašas direktīvas II pielikumā šajā ziņā ir uzskaitīti vairāki apstākļi, kurus minētais likumdevējs ir uzskatījis par būtiskiem un kuri līdz ar to kompetentajai iestādei ir jāņem vērā, tomēr neparedzot sekas, kādas šai iestādei būtu jāsecina konkrētā piesārņojuma gadījumā.

- 60 Šajā ziņā, ja kompetentajai iestādei saistībā ar tai šajā direktīvā noteikto uzdevumu ir jāveic sarežģīta izvērtēšana, tās izvērtēšanas pilnvaras zināmā mērā attiecas arī uz tās rīcības pamatā esošo faktu konstatāciju (skat. pēc analogijas 1980. gada 29. oktobra spriedumu lietā 138/79 *Roquette Frères/Padome*, *Recueil*, 3333. lpp., 25. punkts; 1999. gada 21. janvāra spriedumu lietā C-120/97 *Upjohn*, *Recueil*, I-223. lpp., 34. punkts, un 2009. gada 15. oktobra spriedumu lietā C-425/08 *Enviro Tech (Europe)*, Krājums, I-10035. lpp., 62. punkts).
- 61 Turklāt, istenojot šo rīcības brīvību, kompetentajai iestādei šādā gadījumā ir pienākums apzinīgi un objektīvi izvērtēt visus konkrētās lietas attiecīgos aspektus (skat. pēc analogijas 1991. gada 21. novembra spriedumu lietā C-269/90 *Technische Universität München*, *Recueil*, I-5469. lpp., 14. punkts, un 2008. gada 6. novembra spriedumu lietā C-405/07 P *Niederlande/Komisija*, Krājums, I-8301. lpp., 56. punkts).
- 62 Šādos apstākļos, ja rodas jautājums par izvēli starp dažādām atļūdzināšanas iespējām, kā tas ir gadījumā, ja kompetentā iestāde paredz grozīt tās iepriekš pieņemtus atļūdzināšanas pasākumus, kompetentajai iestādei saskaņā ar Direktīvas 2004/35 7. panta 2. punktu, lasot to kopā ar šīs direktīvas II pielikuma 1.3.1. punktu, ir jāizvērtē katra no minētajām iespējām, pamatojoties uz šajā punktā uzskaitītajiem kritērijiem.

- 63 Tātad, ja kompetentā iestāde vēlas būtiski grozīt tādus videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, kuri tika noteikti sacīkstes principa ietvaros, kas tika īstenots, sadarbojoties ar attiecīgiem ekspertiem, un kuri jau ir īstenoti vai kuru īstenošana ir uzsākta, proti, gadījumā, ja tiek mainīta atlīdzināšanas iespēja, šai iestādei principā ir jāņem vērā Direktīvas 2004/35 II pielikuma 1.3.1. punktā paredzētie kritēriji, un turklāt saskaņā ar direktīvas 11. panta 4. punktu lēmumā, kuru tā pieņem šajā sakarā, tai ir jānorāda precīzi iemesli tās izvēles pamatojumam, kā arī nepieciešamības gadījumā — iemesli, kas var pamatot, ka nebija pamata veikt vai nevarēja veikt detalizētu minēto kritēriju izpēti, piemēram, vides situācijas steidzamības dēļ.
- 64 Kompetentajai iestādei it īpaši ir jāpārlicinās, ka galīgi izvēlētā iespēja ļauj efektīvi sasniegt labākos rezultātus no vides viedokļa, tomēr attiecīgajiem uzņēmējiem neradot acīmredzami nesamērīgas izmaksas, salīdzinot ar izmaksām, kādas tiem rastos vai varētu rasties šīs iestādes pirmās izvēlētās iespējas ietvaros. Šādi apsvērumi tomēr nav jāveic, ja iestāde var pierādīt, ka sākotnēji izvēlētā iespēja katrā ziņā ir izrādījusies nepiemērota, lai atjaunotu, atveseļotu vai aizstātu izpostītos dabas resursus vai ar tiem saistītos, pasliktinājušos pakalpojumus Direktīvas 2004/35 2. panta 11. punkta izpratnē.
- 65 Visbeidzot, dalībvalstij nav tiesību atsaukties uz Direktīvas 2004/35 16. panta 1. punktu, proti, atsaukties uz tādu pašu vides aizsardzības mērķi, kāds ir paredzēts šajā direktīvā (skat. 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā *C-6/03 Deponiezweckverband Eiterköpfe*, Krājums, I-2753. lpp., 41. punkts), situācijā, ja tā patur spēkā vai pieņem tiesību normas vai atļauj tādu praksi, kas kompetentajai iestādei ļauj, pirmkārt, neievērot uzņēmēju tiesības tikt uzklautiem un pienākumu aicināt personas, uz kuru zemes atlīdzināšanas pasākumi būtu jāveic, iesniegt savus apsvērumus, kā arī, otrkārt, pienākumu veikt detalizētu iespējamo vides atlīdzināšanas iespēju izpēti.

66 Pirmkārt, uzņēmēju tiesības tikt uzklausītiem un personu, kuru zemes skar atlīdzināšanas pasākumi, tiesības iesniegt apsvērumus, šķiet, rada Direktīvā 2004/35 garantēto minimālo aizsardzību, kuru nevar pamatoti apstrīdēt. Otrkārt, lēmuma pieņemšana, izvēloties vides atlīdzināšanas izvēli, ko kompetentā iestāde veic, neveicot situācijas detalizētu izpēti, ņemot vērā Direktīvas 2004/35 II pielikuma 1.3.1. punktā paredzētos kritērijus, neievērojot direktīvas mērķus, var radīt nepiemērotu kaitējumu nozīmes un/vai veicamo atlīdzināšanas pasākumu izvērtējumu.

67 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmajiem diviem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/35 7. pants un 11. panta 4. punkts, lasot kopā ar šīs direktīvas II pielikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentai iestādei ir tiesības būtiski grozīt tādas videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, kuri noteikti uz sacīkstes principu balstītas procedūras ietvaros, kas tika piemērota, sadarbojoties ar attiecīgajiem uzņēmējiem, un kuri jau ir īstenoti vai kuru īstenošana ir uzsākta. Tomēr, lai pieņemtu šādu lēmumu:

— šai iestādei ir jāuzklausā uzņēmēji, kuriem šie pasākumi ir piemēroti, izņemot, ja vides situācijas steidzamība liek kompetentajai iestādei rīkoties nekavējoties;

— minētajai iestādei arī ir pienākums aicināt personas, uz kuru zemes šie pasākumi ir jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņemt tos vērā, un

— šai iestādei ir jāņem vērā Direktīvas 2004/35 II pielikuma 1.3.1. punktā paredzētie kritēriji un savā lēmumā ir jānorāda iemesli tās izvēles pamatojumam, kā arī nepieciešamības gadījumā — iemesli, kas var pamatot to, ka nebija pamata veikt

vai nevarēja veikt detalizētu minēto kritēriju izpēti, piemēram, vides situācijas steidzamības dēļ.

Par trešo jautājumu

- ⁶⁸ Uzdotot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīva 2004/35 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru kompetentajai iestādei ir ļauts noteikt, ka uzņēmējiem, uz kuriem attiecas videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, ir tiesības izmantot savus zemes īpašumus vienīgi ar nosacījumu, ka tie veic ar šiem pasākumiem noteiktos būvdarbus, pat ja šie pasākumi uz minētajiem zemes īpašumiem neattiecas, jo tiem jau iepriekš ir piemēroti “attīrīšanas” pasākumi vai tie nekad nav bijuši piesārņoti.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- ⁶⁹ Prasītājas pamata lietā norāda, ka, ja zemes īpašumiem ir piemēroti “attīrīšanas” pasākumi vai tie nekad nav bijuši piesārņoti, kompetentajai iestādei nav nekādu pilnvaru kā priekšnoteikumu šī zemes īpašuma izmantošanai noteikt tādu videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumu īstenošanu, kas attiecas uz citu teritoriju, šajā gadījumā, jūras krastu un tā augsnes apakškārtu. Šāda prakse pārlieku ierobežotu uzņēmēju tiesības uz īpašumu un tādējādi būtu pretrunā samērīguma principam. Paša uzņēmēja ieinteresētība videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumu veikšanā ir tieši ražošanas darbību atsākšana viņa zemes īpašumā. Turklāt prasītāju pamata lietā zemes īpašumi jau esot atbrīvoti no piesārņojuma vai nekad nav bijuši piesārņoti. Visbeidzot, šie ierobežojumi uzņēmējiem ir tikuši noteikti, lai gan viņi spontāni ir veikuši atjaunošanas darbus savos zemes īpašumos un viņi nav atbildīgi par attiecīgo piesārņojumu.

- 70 Itālijas valdība uzskata, ka kompetentās iestādes prakse, nosakot, ka prasītājas pamata lietā var izmantot zemes īpašumus vienīgi ar nosacījumu, ka tās veic videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, ir pilnībā tiesiska un atbilst Savienības tiesiskajam regulējumam. Šāda prakse atbilstot arī piesardzības principam, jo, ja attiecīgie uzņēmēji varētu neierobežoti izmantot attīrītās zonas, viņi tādējādi varētu radīt citas rūpnieciskas infrastruktūras, kas būtu nepārvarams šķērslis šo iestāžu pieņemto atlīdzināšanas pasākumu veikšanai.
- 71 Komisija uzskata, ka Direktīva 2004/35 pieļauj kompetentajai iestādei noteikt uzņēmējam vides “attīrīšanas” pasākumus un noteikt, ka uzņēmējam ir tiesības izmantot viņa zemes īpašumus, uz kuriem tieši neattiecas atjaunošana, ar nosacījumu, ka viņš šos pasākumus ir veicis. Komisija norāda, ka šādi pasākumi pat varot būt izslēgti no Savienības tiesību piemērošanas jomas.

Tiesas atbilde

- 72 Vispirms, pirmkārt, ir jānorāda, kā tas izriet no iesniedzējtiesas norādēm, ka attiecīgajam piesārņojumam pamata lietās ir izņēmuma raksturs, gan ņemot vērā tā apmēru, gan videi nodarītā piesārņojuma smaguma dēļ.
- 73 Otrkārt, ir jāatgādina, ka, pat ja, kā to norāda prasītājas pamata lietā, uz viņu zemes īpašumiem neattiecas attiecīgie atlīdzināšanas pasākumi, jo tajos iepriekš jau ir veikti “attīrīšanas” pasākumi vai arī tie nekad nav bijuši piesārņoti, tomēr šie zemes īpašumi atrodas netālu no visa jūras krasta, uz kuru attiecas minētie atlīdzināšanas pasākumi,

un no jauna uzsāktas darbības minētajos zemes īpašumos varētu apgrūtināt visas zonas atbrīvošanu no piesārņojuma.

- 74 Kā jau tika norādīts šī sprieduma 37. un 40. punktā, ja iesniedzējtiesai būtu jānonāk pie secinājuma, ka Direktīva 2004/35 nav piemērojama laikā un/vai *ratione materiae* tai iesniegtajās lietās, tātad šādai situācijai būtu piemērojamas valsts tiesības, ievērojot Līguma noteikumus un neietekmējot citus atvasināto tiesību aktus.
- 75 Ja turpretī šo direktīvu būtu jāpiemēro, jānorāda, ka direktīvas sistēmas ietvaros uzņēmējiem ir gan novēršanas, gan atlīdzināšanas pienākums. Gan saskaņā ar piesardzības principu, gan, kā tas izriet no šīs pašas direktīvas preambulas otrā apsvēruma, šiem uzņēmējiem, pirmkārt, ir jāveic nepieciešamie preventīvie pasākumi, lai izvairītos no kaitējuma videi rašanās.
- 76 Otrkārt, ja ir radies kaitējums videi, kā tas ir noticis pamata lietās, Direktīvas 2004/35 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka uzņēmējiem ir jāveic nepieciešamie atlīdzināšanas pasākumi atbilstoši šīs direktīvas 7. pantam. Nepieciešamības gadījumā kompetentās iestādes rīcībā ir līdzekļi, lai uzņēmējus piespiestu pasākumus veikt vai arī šādus pasākumus pieņemt pašām.
- 77 Pamata lietās prasītājas iebilst pret Itālijas iestāžu pieņemtiem pasākumiem, atsaucoties uz faktu, ka šie pasākumi neattiecas uz zemes īpašumiem, kuros tās atrodas un kuros jau ir veikti attīrīšanas pasākumi. Šīs pašas iestādes tomēr uzskata, ka piesārņojums, kas ietekmē Augustas līci, esot radies no minētajiem zemes īpašumiem, jo tas esot izplatījies jūrā.

- 78 Tādos izņēmuma apstākļos, kādi ir aprakstīti šī sprieduma 72. un 73. punktā, Direktīva 2004/35 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ļauj kompetentajai iestādei pieprasīt uzņēmējiem, kuriem pieder zemes īpašumi, kas atrodas netālu no visa jūras krasta, uz kuru attiecas atļūdzināšanas pasākumi, veikt pašiem šos pasākumus.
- 79 Direktīvā 2004/35 nav precizēti noteikumi, kuri kompetentajai iestādei ir jāievēro, lai piespiestu attiecīgos uzņēmējus veikt tās noteiktos atļūdzināšanas pasākumus. Šādos apstākļos katrai dalībvalstij ir jānosaka šie noteikumi, kam, pirmkārt, ir jāveicina šīs direktīvas 1. pantā noteiktā mērķa sasniegšana, proti, novērst un atļūdzināt kaitējumu videi, un, otrkārt, ievērot Savienības tiesības, īpaši šo tiesību vispārējos principus.
- 80 Attiecībā uz tiesību uz īpašumu pārkāpumu, uz ko atsaucas prasītājas pamata lietā, jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesības uz īpašumu ir viens no vispārējiem Savienības tiesību principiem, kurš tomēr nav absolūts, bet ir jāapskata saistībā ar tā funkciju sabiedrībā. Tā rezultātā tiesību uz īpašumu izmantošanai var tikt piemēroti ierobežojumi ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi faktiski atbilst Savienības vispārējo interešu mērķim un attiecībā uz vēlamo mērķi nav uzskatāmi par nesamērīgu un nepieņemamu traucējumu, kas apdraud tādējādi garantēto tiesību pašu būtību (1979. gada 13. decembra spriedums lietā 44/79 *Hauer*, *Recueil*, 3727. lpp., 23. punkts; 1989. gada 11. jūlija spriedums lietā 265/87 *Schröder HS Kraftfutter*, *Recueil*, 2237. lpp., 15. punkts; 1999. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-293/97 *Standley u.c.*, *Recueil*, I-2603. lpp., 54. punkts, kā arī 2008. gada 3. septembra spriedums apvienotajās lietās C-402/05 P un C-415/05 P *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation/Padome* un Komisija, Krājums, I-6351. lpp., 355. punkts).
- 81 Attiecībā uz iepriekš minētajiem vispārējo interešu mērķiem no pastāvīgās judikatūras izriet arī, ka šo mērķu vidū ir vides aizsardzība (skat. 1985. gada 7. februāra

spriedumu lietā 240/83 *ADBHU, Recueil*, 531. lpp., 13. punkts; 1988. gada 20. septembra spriedumu lietā 302/86 Komisija/Dānija, *Recueil*, 4607. lpp., 8. punkts, un 1998. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-213/96 *Outokumpu, Recueil*, I-1777. lpp., 32. punkts).

82 Šādos apstākļos nosacījums, ka attiecīgie uzņēmēji var izmantot savus zemes īpašumus vienīgi tad, ja viņi veic nepieciešamos videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, var būt pamatots, lai tiem noteiktu pienākumu šos pasākumus patiešām veikt.

83 Šajā saistībā, kā to pamatoti norāda Itālijas valdība, kompetentā iestāde, mēģinot sasniegt tās noteiktos videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, var veikt jebkādus piemērotus pasākumus, lai novērstu ekoloģiskās situācijas pasliktināšanos vietā, kurā minētie pasākumi tiek īstenoti, pat piemērojot piesardzības principu, lai novērstu citu kaitējumu videi rašanos vai atkārtošanos teritorijās, kas atrodas līdzās tām teritorijām, kurās tiek veikti minētie pasākumi.

84 Apstākļi, ka attiecīgie uzņēmēji var izmantot zemes īpašumus vienīgi ar nosacījumu, ka viņi veic atlīdzināšanas pasākumus saistībā ar šo zemes īpašumu kaimiņos esošām teritorijām, var izrādīties nepieciešams, lai izvairītos no tā, ka šo teritoriju apkārtnē, kuru atjaunošana ir nepieciešama, netiktu uzsāktas citas rūpnieciskas darbības, kas var pasliktināt attiecīgo kaitējumu vai radīt šķērsli tā atlīdzināšanai.

85 No tā izriet, ka iesniedzējtiesai šajā ziņā ir jāpārlicinās, vai pamata lietās noteiktu ar uzņēmēju tiesībām uz īpašumu saistītu tiesību apturēšana viņu zemes īpašumos ir pamatota ar mērķi kavēt vides stāvokļa pasliktināšanos tur, kur tiek īstenoti videi

nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, proti, licī, vai, piemērojot piesardzības principu, to pamato mērķis novērst cita kaitējuma videi rašanos vai atkārtotos minētajos zemes īpašumos, kas atrodas netālu no visa jūras krasta, kurā tiek veikti šie atlīdzināšanas pasākumi.

- ⁸⁶ Tomēr ir jāpārbauda, vai šādi valsts tiesiskajā regulējumā atļauti pasākumi nepārsniedz to, kas ir atbilstošs un nepieciešams attiecīgajā tiesiskajā regulējumā leģitīmi paredzēto mērķu īstenošanai, ņemot vērā, ka gadījumā, ja iespējams izvēlēties starp vairākiem atbilstošiem pasākumiem, ir jāizvēlas mazāk ierobežojošais un ka radītās neērtības nav nesamērīgas salīdzinājumā ar sasniedzamajiem mērķiem (šajā ziņā skat. 2008. gada 5. jūnija spriedumu lietā *C-534/06 Industria Lavorazione Carni Ovine*, Krājums, I-4129. lpp., 25. punkts, un 2009. gada 11. jūnija spriedumu lietā *C-170/08 Nijemeisland*, Krājums, I-5127. lpp., 41. punkts).
- ⁸⁷ Šajā saistībā ir jāsecina, ka saskaņā ar Direktīvu 2004/35 attiecīgajiem uzņēmējiem ir jāizpilda kompetentās iestādes noteiktie atlīdzināšanas pasākumi un šai kompetentajai iestādei ir jābūt spējīgai panākt, lai tie būtu spiesti tos izpildīt.
- ⁸⁸ Protams, saskaņā ar minētās direktīvas 6. panta 2. punkta e) apakšpunktu un 8. panta 2. punkta pirmo daļu kompetentajai iestādei pašai ir iespēja veikt nepieciešamos atlīdzināšanas pasākumus un šo pasākumu izmaksas piedzīt ar nodrošinājuma vai citu piemērotu garantiju palīdzību.
- ⁸⁹ Tomēr ir jānorāda, ka šeit runa ir par kompetentajai iestādei sniegtu iespēju, kura var dot priekšroku tam, lai nepieciešamos atlīdzināšanas pasākumus piespiestu veikt attiecīgajiem uzņēmējiem, nevis tos veiktu pati.

- 90 Turklāt minēto uzņēmēju tiesību uz īpašumu šķērslis attiecas vienīgi uz viņu tiesībām īslaicīgi izmantot savus zemes īpašumus, līdz ar to, tiklīdz viņi būtu izpildījusi atlīdzināšanas pasākumus, kurus tiem ir noteikušas kompetentās iestādes, viņi varētu pilnībā izmantot ar to tiesībām uz īpašumu saistītās tiesības.
- 91 Šādos apstākļos nešķiet, ka šādi kompetentās iestādes pasākumi pārsniegtu to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu Direktīvas 2004/35 pamatmērķi novērst un atlīdzināt kaitējumu videi, kas šajā gadījumā nozīmē, ka attiecīgajiem uzņēmējiem ir jāīsteno šīs iestādes noteiktie atlīdzināšanas pasākumi.
- 92 Līdz ar to uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka tādos apstākļos, kādi ir pamata lietās, Direktīva 2004/35 pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru kompetentajai iestādei ir ļauts kā priekšnoteikumu uzņēmēju, uz kuriem attiecas videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, tiesībām izmantot savus zemes īpašumus paredzēt nosacījumu, ka tie veic ar šiem pasākumiem noteiktos būvdarbus, pat, ja šie pasākumi uz minētajiem zemes īpašumiem neattiecas, jo tiem jau iepriekš ir piemēroti “attīrīšanas” pasākumi vai tie nekad nav bijuši piesārņoti. Tomēr šādam pasākumam ir jābūt pamatotam ar mērķi novērst vides stāvokļa pasliktināšanos tur, kur tiek īstenoti videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, vai, piemērojot piesardzības principu, ar mērķi novērst cita kaitējuma videi rašanos vai atkārtoto minētajos uzņēmēju zemes īpašumos, kas atrodas netālu no visa jūras krasta, kurā tiek veikti minētie kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 93 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvas 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu 7. pants un 11. panta 4. punkts, lasot tos kopā ar šīs direktīvas II pielikumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentai iestādei ir tiesības būtiski grozīt tādas videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumus, kuri noteikti uz sacikstes principu balstītas procedūras ietvaros, kas tika piemērota, sadarbojoties ar attiecīgajiem uzņēmējiem, un kuri jau ir īstenoti vai kuru īstenošana ir uzsākta. Tomēr, lai pieņemtu šādu lēmumu:

- šai iestādei ir jāuzklausā uzņēmēji, kuriem šie pasākumi ir piemēroti, izņemot, ja vides situācijas steidzamība liek kompetentajai iestādei rīkoties nekavējoties;

- minētajai iestādei arī ir pienākums aicināt personas, uz kuru zemes šie pasākumi ir jāveic, iesniegt savus apsvērumus un ņemt tos vērā, un

- šai iestādei ir jāņem vērā Direktīvas 2004/35 II pielikuma 1.3.1. punktā paredzētie kritēriji un savā lēmumā ir jānorāda iemesli tās izvēles pamatojumam, kā arī nepieciešamības gadījumā — iemesli, kas var pamatot to, ka nebija pamata veikt vai nevarēja veikt detalizētu minēto kritēriju izpēti, piemēram, vides situācijas steidzamības dēļ;

- 2) tādus apstākļos, kādi ir pamata lietās, Direktīva 2004/35 pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru kompetentajai iestādei ir ļauts kā priekšnoteikumu uzņēmēju, uz kuriem attiecas videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, tiesībām izmantot savus zemes īpašumus paredzēt nosacījumu, ka tie veic ar šiem pasākumiem noteiktos būvdarbus, pat ja šie pasākumi uz minētajiem zemes īpašumiem neattiecas, jo tiem jau iepriekš ir piemēroti “attīrīšanas” pasākumi vai tie nekad nav bijuši piesārņoti. Tomēr šādam pasākumam ir jābūt pamatotam ar mērķi kavēt novērst stāvokļa pasliktināšanos tur, kur tiek īstenoti videi nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi, vai, piemērojot piesardzības principu, ar mērķi novērst cita kaitējuma videi rašanos vai atkārtosanos minētajos uzņēmēju zemes īpašumos, kas atrodas netālu no visa jūras krasta, kurā tiek veikti minētie kaitējuma atlīdzināšanas pasākumi.

[Paraksti]